

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДСУМКІВ 21-ГО І 22-ГО САМІТІВ Україна -ЄС

О. О. Давимука, головний консультант,
 відділу зовнішньої політики
 центру зовнішньополітичних досліджень Національного інституту
 стратегічних досліджень

Порівняння підсумків самітів 2019 і 2020 років свідчить про наявний реальний прогрес у процесі європейської інтеграції України та її підтримку з боку ЄС. Заходи продемонстрували налаштованість України та ЄС на реалізацію пріоритетних сфер співпраці: імплементацію Угоди про асоціацію, підтримку територіальної цілісності та відновлення суверенітету України, проведення в Україні внутрішніх політичних та соціально-економічних трансформацій.

Саміт 2020 року закладає початок новим та розширює вже існуючі сфери співробітництва з урахуванням міжнародного порядку денного – пандемії, екологічних викликів, поширення процесів цифровізації тощо. Водночас досягнуті на саміті 2020 року домовленості щодо наближення політики і законодавства України до Європейського «зеленого курсу» та щодо т.зв. «промислового безвізу» потребують скоординованих і ефективних дій уряду України.

Довідково: процедура проведення самітів Україна-ЄС передбачена статтею № 5 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Це регулярні засідання на вищому рівні (за участю Президента України, Президента Європейської Ради та Президента Європейської Комісії), під час яких сторони підбивають підсумки співпраці за певний період та визначають пріоритетні напрямки взаємодії на найближчу перспективу з урахуванням актуальних міжнародних питань.

Саміти відбуваються щорічно та по чергово у Брюсселі та Києві. 21-й Саміт Україна-ЄС відбувся на території України 17 липня 2019 року, у той час як 22-й аналогічний захід був організований у Брюсселі 6 жовтня 2020 року. Обидва саміти проводилися за участю Президента України Володимира Зеленського.

У цілому, спільні заяви за результатами проведення обох самітів зосереджувалися на декларуванні Україною та Євросоюзом наступних питань:

- Підтвердження відданості зміцненню **політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС** на основі Угоди про асоціацію та передбаченої нею Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі; **увага до спільних цінностей** (демократії, верховенства права, поваги до міжнародного права та прав людини, включно з гендерною рівністю); підтримка Євросоюзом **незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України**.
- Визнання та вітання **європейських прагнень України**; підкреслення важливості продовження виконання нею своїх зобов'язань у рамках **Угоди про асоціацію**.
- Пріоритетність **підтримки макроекономічної стабільності України**; важливість дотримання нею **зобов'язань перед МВФ** та реалізації умов, погоджених у межах програми макрофінансової допомоги з боку ЄС.
- Визнання прогресу, досягнутого Україною у **процесі здійснення реформ**; важливість прискорення подальших відповідних зусиль, зокрема у **боротьбі з корупцією та впливом приватних інтересів** («деолігархізація»), у тому числі на ЗМІ.
- Оголошення Євросоюзом **нових етапів програм з підтримки реформ** в Україні, включаючи подальше **реформування сектору цивільної безпеки** та сприяння протидії **гібридним загрозам та боротьбі з дезінформацією**.
- Вітання продовження **успішної імплементації безвізового режиму** для громадян України; наголошення на важливості подальшого виконання критеріїв **лібералізації візового режиму** та прискорення відповідних зусиль щодо реформ.
- Акцентування уваги на пріоритетності співпраці України з ЄС у рамках її **інтеграції до енергетичного ринку** Євросоюзу з урахуванням оновленого енергетичного додатку до Угоди про асоціацію; підтвердження ролі України як **стратегічної транзитної країни для газу**;
- Залучення ЄС до подальшої підтримки України та її інституцій у **наближенні до Єдиного цифрового ринку**; визнання прогресу та закликання до подальшого **наближення українського законодавства до стандартів ЄС**.
- Домовленість щодо **покращення сполучення між Україною, ЄС та іншими країнами Східного партнерства** з метою сприяння торгівлі, розвитку транспортних зв'язків та підтримки контактів між людьми; підтвердження зобов'язання сторін укласти Угоду про **спільний авіаційний простір**; вітання **участі України у програмах ЄС** («Еразмус+», Creative Europe).
- **Рішуче засудження порушення суверенітету та територіальної цілісності України** внаслідок актів агресії збройних сил Росії, незаконної анексії Криму та Севастополя; мілітаризації півострова, порушення прав і свобод людини; заклики до забезпечення Росією доступу міжнародних

організацій та правозахисників до непідконтрольних Україні районів, поваги до міжнародного гуманітарного права, звільнення незаконно затриманих громадян України в Криму і Росії.

- Продовження співпраці щодо **вирішення соціально-економічних та гуманітарних наслідків конфлікту**, зокрема щодо забезпечення постачання води, електроенергії та газу вздовж лінії зіткнення, полегшення пересування людей та вантажів, відновлення їх повноцінного користування своїми правами і свободами.
- Підтвердження повної **підтримки зусиль Нормандського формату, ОБСЄ, Тристоронньої контактної групи та Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ** в Україні; засудження спрощення Росією процедури **надання російського громадянства** жителям тимчасово непідконтрольних Україні територій; продовження терміну дії **економічних санкцій ЄС проти Росії**.
- Заклик до Росії **визнати свою відповідальність** та повною мірою співпрацювати для притягнення винних до відповідальності за збиття рейсу МН17.

Разом з тим, варто зазначити про ряд певних відмінностей, які супроводжували обидві заяви з огляду на появу нових умов як внутрішнього, так і зовнішнього розвитку для України і ЄС. Такі відмінності стосуються наступних питань:

- У заяві за підсумками 21-го Саміту Україна-ЄС міститься **вітання щодо проведення навесні 2020 року вільних і чесних президентських виборів** в Україні з відповідними побажаннями новообраному президенту;
- У контексті вітання досягнутих Україною результатів з імплементації Угоди про асоціацію за підсумками 21-го саміту зазначається, що з початку застосування у січні 2016 року зони вільної торгівлі відбулося **збільшення двосторонньої торгівлі між Україною та ЄС на 50%**, у той час як заява за підсумками 22-го саміту свідчить про зростання цього показника **до 65%**.
- Запланована сума макрофінансової допомоги ЄС Україні в рамках 2-го траншу в 2019 році складала **500 млн євро**, у той час як умови поширення пандемії COVID-19 у 2020 році сприяють виділенню Євросоюзом пакету підтримки Україні в розмірі **190 мільйонів євро** та програми макрофінансової допомоги в розмірі **1,2 мільярда євро** для подолання негативних наслідків від впливу пандемії на соціально-економічний розвиток України.
- У заяві 2019 року відзначався прогрес України у процесі імплементації реформ у таких сферах як **охорона здоров'я, децентралізація, пенсійне забезпечення, державне управління, державні закупівлі**; у той час як заява 2020 року вітає початок проведення в Україні **земельної реформи, ухвалення закону про регулювання банківської діяльності** та досягнутий прогрес у **децентралізації**, акцентуючи при цьому увагу на важливості проведення **реформи судової влади**.

- Різняться і напрямки наступних етапів програм ЄС, які планувалися в Україні: у 2019 році відповідні програми стосувалися *підтримки децентралізації, громадянського суспільства, боротьби з корупцією*; у 2020 році на додаток до них оголошено започаткування програм, направлених на підтримку *сільського господарства, місцевого мікровиробництва, малих та середніх підприємств*.
- У контексті вітання успішного функціонування безвізового режиму для громадян України та продовження виконання критеріїв візової лібералізації заява України та ЄС 2020 року вказує на очікування сторонами *відновлення звичних можливостей для подорожей з огляду на нинішні епідемічні умови*.
- Підтвердження за результатами 21-го Саміту прогресу в *наближенні законодавства України до стандартів ЄС* у цифровій галузі доповнюється домовленістю за результатами 22-го Саміту підготувати до кінця 2020 року *спільний робочий план* співпраці між ЄС та Україною щодо електронних довірчих послуг з перспективою укладення можливої угоди.
- Заява 2019 року включала в себе примітки щодо стурбованості *ескалацією в Керченській протоці і Азовському морі та порушенням Росією міжнародного права*. Сторони закликали Росію виконати її міжнародно-правові зобов'язання, звільнити захоплених військовослужбовців, а також забезпечити безперешкодне і вільне судноплавство в Азовському морі. У заяві 2020 року сторони продовжили свої *заклики до Росії щодо забезпечення вільного проходу в Азовському морі* та підкреслили свою прихильність *політиці невизнання* правовими дій РФ, зокрема шляхом застосування обмежувальних заходів та співпраці на міжнародних форумах. Крім того, заява за результатами 22-го Саміту *засуджує процедури голосування за поправки до конституції РФ*, здійснені на Кримському півострові, а також *вибори так званого губернатора Севастополя*, що порушують міжнародне право.
- У заяві 2020 року особливе місце відведене *спільній боротьбі сторін з наслідками поширення пандемії COVID-19*, постачанню гуманітарної допомоги з боку ЄС *в умовах відповідного епідеміологічного стану*; забезпеченню *безперешкодного доступу представникам ОБСЄ, ООН, Міжнародного комітету Червоного Хреста* до тимчасово непідконтрольних Україні територій; продовженню українською стороною *діяльності з розмінування*, в рамках чого передбачається створення в Україні Національного центру протимінної діяльності.
- Якщо у 2019 році сторони наголошували на важливості посилення переговорних зусиль щодо врегулювання конфлікту на Донбасі, то в заяві 2020 року вітається *відновлення взаємодії сторін* на Нормандському саміті та в рамках Тристоронньої контактної групи, а також наголошується на

- потребі **підтримання всебічного та безстрокового припинення вогню**.
- 22-й Саміт Україна-ЄС визначив пріоритетність більш активного співробітництва між сторонами у таких актуальних напрямках як **підтримка «зеленої» та цифрової трансформації, підвищення стійкості** (в рамках оновлення додатків до Угоди про асоціацію стосовно телекомунікацій, навколишнього середовища, клімату та фінансового співробітництва); встановив домовленість між сторонами проводити в подальшому цільовий діалог щодо наближення політики і законодавства України до **Європейського зеленого курсу**.
  - Нововведення за результатами спільної заяви 2020 року стосуються також продовження дотримання українською стороною змін у сферах прав інтелектуальної власності, державних закупівель, захисту торгівлі, санітарних і фітосанітарних стандартів, де головною метою виступає **побудова відкритого ділового та інвестиційного клімату в Україні**.
  - Цьогорічна заява вітає започаткування місії з попередньої оцінки готовності України до **Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції**; готовність України приєднатися до майбутньої **Рамкової програми досліджень та інновацій ЄС «Горизонт Європа» та Програми EU4Health**.
  - Сторони на Саміті 2020 року домовилися здійснити в наступному році **всебічний огляд досягнення цілей Угоди про асоціацію**, а також висловили очікування щодо **проведення Шостого саміту Східного партнерства у 2021 році**, під час якого передбачається ухвалення довгострокових політичних цілей, а також внесків держав-членів та країн-партнерів.